

Pradžia>Teisės aktai ir Teismo praktika>Nacionalinės teisės aktai

Civilinės teisenos srityje nebaigtos procedūros ir procesai, pradėti iki pereinamojo laikotarpio pabaigos, bus tęsiami pagal ES teisę. Remiantis abipusiu susitarimu su Jungtine Karalyste, atitinkama su Jungtine Karalyste susijusi informacija E. teisingumo portale bus saugoma iki 2022 m. pabaigos.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([en](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Swipe to change

anglų

Nacionalinės teisės aktai

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie Jungtinės Karalystės teisės aktus ir teisinių duomenų bazes, ypatingą dėmesį skiriant Škotijos jurisdikcijai.

Oficialaus vertimo rodoma kalba nėra.

Čia galite susipažinti su šio teksto vertimu, atliktu mašininio vertimo priemone. Turėkite omenyje, kad jis skirtas tik padėti suprasti tekstą. Šio puslapio savininkas nepisiima jokios atsakomybės dėl šio mašininio vertimo priemone išversto teksto kokybės.

-----lietuvių-----bulgarųispanųčekųdanųvokiečiųestųgraikųprancūzųkroatųitalųlatviųvengrųmaltiečiųnyderlandųlenkųportugalųrumunųslovakųslovėnųsuomiųšvedų

Teisės šaltiniai

Pagrindiniai Škotijos jurisdikcijos Jungtinėje Karalystėje teisės šaltiniai yra šie:

pirminės teisės aktai, t. y. **Jungtinės Karalystės Parlamento priimti aktai** ir **Škotijos Parlamento priimti aktai**;

Europos Sąjungos teisė;

antrinės teisės aktai (įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai), t. y. **įstatymų lydimieji teisės aktai** ir **Škotijos įstatymų lydimieji teisės aktai**. Kai kurie kiti įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai taip pat gali būti priimami kaip **administraciniai potvarkiai**;

bendroji teisė, įtvirtinta teismų sprendimais.

Įvairių rūšių teisės aktų aprašas

Pirminės teisės aktus, t. y. **parlamento aktus**, priima Londone įsikūręs JK Parlamentas, jie gali būti taikomi visoje Jungtinėje Karalystėje arba bet kurioje jos dalyje. JK Parlamentas taip pat pritarė **teisėkūros galių perdavimui** įgaliotiesiems parlamentams ir asamblėjoms, kurie gali rengti tam tikrų sričių pirminės teisės aktus, galiojančius jų jurisdikcijoje. Monarchas, naudodamasis karališkąja prerogatyva, taip pat gali priimti kitus pirminės teisės aktus, kaip antai Tarybos potvarkius, pareiškimus, karališkuosius leidimus, karališkuosius nurodymus, nuostatus ir viešus teisės suteikimo raštus.

Antrinės teisės aktai priimami pagal įgaliojimus, suteiktus įstatymu arba pagal įstatymą Jos Didenybės tarybai, ministrams, departamentams (ministerijoms), Škotijos ministrams ar kitai įstaigai arba asmeniui. Tai dar vadinama **perduotąja įstatymų leidyba arba antrinės teisės aktų leidyba**, o įgaliojimus suteikiantis įstatymas vadinamas įgaliojimų suteikiamuoju arba pagrindiniu aktu. Antrinės teisės aktai gali būti vadinami įvairiai, pavyzdžiui: Tarybos potvarkiais, nuostatais ar taisyklėmis, o visi kartu jie gali būti vadinami įstatymų lydimaisiais teisės aktais arba Škotijos įstatymų lydimaisiais teisės aktais.

1998 m. Škotijos aktu nustatyti įgaliojimai perduoti Edinburge įsikūrusiam Škotijos Parlamentui. Po referendumo šiuo aktu Škotijoje atkurtas atskiras parlamentas, kurio Škotija, sudariusi sąjungą su Anglija ir Velsu, buvo netekusi 1707 m. Vis dėlto, turint omenyje, kad Škotija lieka Jungtinės Karalystės dalis, JK Parlamentas ir toliau gali priimti teisės aktus tam tikrose srityse. Škotijos parlamentas gali priimti 1998 m. Škotijos aktu (ir 2012 m. Škotijos aktu) jam perduotų sričių pirminės teisės aktus. Šioms sritims priskiriama: sveikatos apsauga, švietimas, vietos valdžia, socialinis darbas, būstas, teritorijų planavimas, turizmas ir ūkio plėtra, kai kurie transporto aspektai, teisingumas, laisvė ir saugumas, įskaitant daugumą privatinės ir baudžiamosios teisės aspektų, policija ir priešgaisrinės apsaugos tarnybos, daugelis aplinkosaugos aspektų, žemės ūkis ir žvejyba, sportas ir menas, taip pat tarptautinių įsipareigojimų jam perduotose srityse įgyvendinimas. 2012 m. Škotijos aktu šių perduotų įgaliojimų apimtis kai kuriose srityse buvo išplėsta, pavyzdžiui, dėl tam tikrų apmokestinimo aspektų. Škotijos įstatymų lydimuosius teisės aktus, vadovaudamiesi Jungtinės Karalystės Parlamento aktais arba Škotijos Parlamento aktais suteiktais įgaliojimais, taip pat gali priimti Škotijos ministrai.

Įgaliojimai JK vardu sudaryti **tarptautines sutartis** karališkąja prerogatyva suteikti monarchei, kuri tarptautines sutartis sudaro JK Vyriausybės siūlymu. JK Parlamentas neatlieka jokio oficialaus vaidmens sudarant sutartis, tačiau kai dėl sutarties reikalingi JK teisės aktų pakeitimai arba ji susijusi su valstybės lėšų skyrimu, parlamentas dėl to balsuoja pagal įprastinę procedūrą. Visoms ES sutartims įgyvendinti būtina priimti tam tikrus Jungtinės Karalystės teisės aktus, todėl jos taip pat svarstomos Parlamente. Kai įsigalios Konstitucinė reforma ir 2010 m. Valdymo aktas, sutarties nebus galima ratifikuoti, jei a) karališkasis ministras pirmiausia nepateiks parlamentui sutarties kopijos, b) sutartis nebus paskelbta ir c) per 21 posėdžiavimo dieną vieni iš Parlamento rūmų priims sprendimą, kad sutartis neturėtų būti ratifikuota.

Teisės normų hierarchija

Klausimus dėl atskirų teisės šaltinių kolizijos visų pirma sprendžia teismai. Ginčai dėl teisės aktų aiškinimo taip pat gali būti sprendžiami teismuose. Vis dėlto, kadangi JK neturi rašytinės konstitucijos, Parlamento priimtų aktų negalima ginčyti teisme remiantis jų neatitiktimi konstitucijai. **Remiantis parlamento suvereniteto konstitucine doktrina**, JK Parlamentas yra aukščiausia įstatymų leidžiamoji valdžia – jis gali priimti ir panaikinti bet kokį įstatymą, ir jokia kita institucija negali panaikinti Parlamento priimto akto ar ginčyti jo teisėtumo.

Tačiau parlamentinio suvereniteto doktriną riboja JK narystė Europos Sąjungoje. Pagal 1972 m. aktą dėl Europos Bendrijų **Europos Sąjungos teisė** yra Anglijos ir Velso (taip pat Škotijos ir Šiaurės Airijos) teisės dalis. Nacionalinės teisės aktai, kiek tai įmanoma, turi būti aiškinami taip, kad neprieštarautų ES teisei.

1998 m. Žmogaus teisių aktu, kuriuo Europos žmogaus teisių konvencija įtraukta į JK teisę, teismams suteikiama dar viena galimybė ginčyti parlamento priimtus aktus. Jei įmanoma, nacionalinės teisės aktai turi būti aiškinami taip, kad nebūtų pažeidžiamos pagal Konvenciją saugomos teisės.

Teismų, ypač apeliacinių, sprendimai yra svarbūs teisės raidai. Teismai ne tik priima autoritetingus sprendimus dėl teisės aktų aiškinimo, bet ir formuoja bendrosios teisės, kuri grindžiama teismo sprendimais ankstesnėse bylose (teismų praktika), pagrindą. Apskritai nustatant, kokių teismų sprendimai kokiems kitiems teismams yra privalomi, vadovaujamosi principu, kad teismui privalomi ankstesni aukštesnės instancijos teismo sprendimai. Sprendžiant Europos Sąjungos teisės klausimus aukščiausioji institucija, kurios sprendimais vadovaujamosi, yra Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. **Aukščiausiasis**

baudžiamasis teismas (angl. *High Court of Judiciary*) yra aukščiausias baudžiamųjų bylų teismas Škotijoje, o Lordų Rūmų **lordai teisėjai** Škotijoje atlieka aukščiausiojo civilinių bylų teismo funkciją. Vis dėlto juos pakeitė Aukščiausiasis Teismas, pradėjęs veikti 2009 m. spalio 1 d. Lordai teisėjai tapo pirmaisiais Aukščiausiojo Teismo teisėjais, o vyresnysis lordas teisėjas – teismo pirmininku.

Institucinė struktūra

Už teisės normų priėmimą ir už sprendimų priėmimo procesą atsakingos institucijos

Pirminės teisės aktus priima Londone esantis JK Parlamentas. Kad pasiūlytas **teisės akto projektas** (angl. *Bill*) taptų **parlamento aktu**, jį turi patvirtinti abejį Parlamento rūmai: Bendruomenių Rūmai ir Lordų Rūmai. Teisės akto priėmimo etapai abejuose rūmuose yra šie:

pirmasis svarstymas (oficialus teisės akto projekto pristatymas be diskusijos);

antrasis svarstymas (bendroji diskusija);

svarstymas komitetuose (išsamus nagrinėjimas, diskusijos ir pataisos; Bendruomenių Rūmuose šis etapas paprastai vyksta Viešame teisės akto projekto komitete);

pranešimas (galimybė pateikti papildomas pataisas);

trečiasis svarstymas (paskutinė diskusijų galimybė; pataisos galimos Lordų Rūmuose).

Kai teisės akto projektas patvirtinamas abejuose rūmuose, jis grąžinamas pirmiesiems (jį pateikusiems) rūmams, kad būtų apsvarstytos antrųjų rūmų pataisos.

Abeji rūmai privalo pritarti galutiniam teisės akto projekto tekstui. Teisės akto projektas gali net keletą kartų keliauti iš vienu rūmų į kitus, kol galiausiai susitariama dėl kiekvieno teisės akto projekto žodžio. Kai tai įvyksta, teisės akto projektą galima pateikti karališkajam pritarimui.

Škotijos Parlamente vyksta panašus teisės akto projekto pristatymo procesas, svarstymas, diskusijos ir balsavimas, tačiau šį įgaliojimą Parlamentą sudaro **tik vieni rūmai**. Procesas vyksta trimis etapais:

1 etapas: atitinkamas (-i) Parlamento komitetas (-ai) teisės akto projektą užregistruoja ir parengia pranešimą apie bendruosius jo principus. Tada Parlamento posėdyje pranešimas apsvarstomas ir diskutuojama, ar pritarti bendriesiems teisės akto projekto principams. Jeigu Parlamentas pritaria, prasideda antrasis teisės akto projekto svarstymo etapas.

2 etapas: teisės akto projektas išsamiai svarstomas komitete, o kartais – viso Parlamento komitete. Šiuo etapu galima teikti teisės akto projekto pakeitimus, vadinamus pataisomis.

3 etapas: teisės akto projektas dar kartą svarstomas Parlamento posėdyje. Šiame etape dar galima teikti daugiau pataisų, paskui Parlamentas diskutuoja ir nusprendžia, ar patvirtinti galutinį teisės akto projekto variantą.

Teisės akto projektas, JK Parlamente arba Škotijos Parlamente perėjęs visus parlamentinius etapus, siunčiamas monarchei, kad ši jam suteiktų **karališkąjį pritarimą**, ir po to tampa **priimtu aktu**. Škotijoje per keturias savaites jį gali ginčyti teisės pareigūnai, jeigu mano, kad juo viršijami Škotijos Parlamento teisėkūros įgaliojimai.

Pirminės teisės aktus paprastai galima **iš dalies keisti arba panaikinti** tik naujais pirminės teisės aktais. Vis dėlto esama išimčių, pagal kurias tam tikras pataisas arba tam tikrus panaikinimo aktus galima priimti įstatymų lydimuoju teisės aktu, kai šiomis pataisomis arba panaikinimo aktais įgyvendinami ES įpareigojimai arba teisėkūros reformos veiksmai, kuriais mažinama ar panaikinama reguliavimo našta. Vis dėlto abejį Parlamento rūmai teigiamais nutarimais būtinai turi patvirtinti šiuos potvarkius prieš juos priimant.

Pirminės teisės aktai įsigalioja pagal **nuostatas dėl įsigaliojimo**, kurios įtraukiamos į patį aktą. Jame gali būti nurodyta konkreči įsigaliojimo data. Aktas gali įsigalioti iškart po to, kai jam suteikiamas karališkasis pritarimas, konkrečią nurodytą dieną (paprastai praėjus bent dviem mėnesiams nuo karališkojo pritarimo) arba dieną, kurią turi nurodyti ministras arba departamentas paskelbdamas potvarkį dėl įsigaliojimo datos (įstatymo lydimasis aktas). Gali būti nurodomos skirtingos atskirų akto nuostatų įsigaliojimo datos.

Bet kurio antrinės teisės akto įsigaliojimo data paprastai nurodoma pačiame akte. Išimties tvarka teisės aktas gali įsigalioti, kai apie tai paskelbiama oficialiuosiuose leidiniuose („The London Gazette“ arba „The Edinburgh Gazette“).

Teisinių duomenų bazės

Yra keletas teisinių duomenų bazių:

Viešojo sektoriaus informacijos biuro (OPSI) interneto svetainėje galima rasti **visų Jungtinės Karalystės Parlamento**, Škotijos Parlamento, Šiaurės Airijos Asamblėjos ir Nacionalinės Velso Asamblėjos priimtų **pirminės teisės aktų** tekstus, taip pat **visus antrinės teisės aktus**, taikomus visoje Jungtinėje Karalystėje ar jos dalyse. Informacija galima naudotis nemokamai.

Peržiūrėti pirminės teisės aktai, galioję visose Jungtinės Karalystės dalyse nuo 1235 m. iki šių dienų, pateikiami **JK įstatymų duomenų bazėje**. Duomenų baze galima naudotis nemokamai.

Visi Škotijos teisės aktai pateikiami OPSI interneto svetainėje, tačiau visus nuo 1999 m. įgaliojimų perdavimo parengtus ir priimtus Škotijos pirminės ir antrinės teisės aktus galima rasti **Karalienės leidinių Škotijos biuro** (angl. *Office of the Queen's Printer for Scotland*) interneto svetainėje. Prieiga prie teisės aktų nemokama.

Visi JK teisės aktai oficialiai kaupiami interneto svetainėje Legislation.gov.uk, kuria aprėpiamos OPSI ir įstatymų duomenų bazės interneto svetainės ir kuria pakeičiami Karalienės leidinių Škotijos biuro svetainėje skelbti teisės aktai.

Susijusios nuorodos

Viešojo sektoriaus informacijos biuras (OPSI), įstatymų duomenų bazė, legislation.gov.uk, **Karalienės leidinių Škotijos biuras**.

Paskutinis naujinimas: 04/05/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.